

in Groningen met die in Utrecht — kent U groter verschil? Wat een tekort, op 't eerste zien, bij hen die daar in 't Noorden bezig zijn. Wat een deficit! Kan daar wel iets van terecht komen? Kan zulk een achterstand ooit ingehaald?

De Here gaf het antwoord. Zoals Hij op het roepen van Zijn volk altijd antwoord geeft — in de Vrijmaking heeft Hij het opnieuw bewezen. Soms maakt Hij Zijn antwoord in daden duidelijk zichtbaar in verloop van maanden of jaren. Soms in de loop der geslachten. Maar Hij hoort. En komt. En helpt. Ja, eer wij roepen, zal Hij antwoorden, al zijn wij vaak traag om te verstaan. En wat wij vandaag mogen hebben in Theologie en Opleiding is mee vrucht van de genade, door de Here in 1834 aan Zijn kerk verleend.

Twee, drie der uitnemendsten heeft de Here God in korte tijd van ons weggenomen. Hij verlaat ons niet. Nooit neemt Hij iemand, nooit neemt Hij iets van ons weg, of Hij geeft er Zichzelf voor in de plaats. Wat Hij vraagt, is: erkenning. Erkenning van Zijn oneindige barmhartigheid. Van onze eigen ellende en zwakte en hulpbehoefendheid. Als er uit de vuurlinie

wegvallen, dringt Hij ons op. Hij dringt ons in de beproeving die Hij ons zond tot vuriger gebed, groter zelfmishagen, krachtiger strijd tegen de zonde, heiliger levenswandel, trouwer arbeid, inniger liefde tot Hem en elkander, dat is: het gelovig buigen voor Hem, onze hemelse Vader, bevende voor Zijn Woord.

Zijn U en wij de mensen? Moeten wij het samen doen? Christus volbrengt Zijn kracht in onze zwakte. Want bij de Here is geen deficit. Alle compensatie is voor Zijn kerk bij Hem te vinden. De compensatie, die Hij voor ons nodig keurt, beantwoordt voor 't ogenblik misschien niet aan onze idealen en wensen. Best mogelijk. Maar Zijn kerk doet Hij niet te kort. Zijn slaven zet Hij op de koninklijke weg, zij wandelen in 't licht van 't Godlijk aanschijn voort, en, blijven ze horen naar de Goddelijke klanken, hun toekomst ook in deze wereld is verzekerd. De Here Zelf staat in voor Zijn kerk.

Gaan we met deze vaste geloofsovertuiging van hier: Zo God vóór ons is, wie, wat zal tegen ons zijn? En zal Hij ons, met Christus, niet alle dingen schenken? P. DEDDENS.

Weemoed en dankbaarheid in een jaar Bibliotheek-leven

Verslag over het voorbije Bibliotheek-jaar kan gesteld noch gelezen zonder gedachtenis aan hen, die we zo node missen: de hoogleraren Schilder en Holwerda, die beiden zoveel voor de vermeerdering van onze boekenschat deden, en met zo intense vreugde de gestadige uitbreiding volgden.

Prof. Schilders actie voor onze Bibliotheek is bekend: toen Januari 1946 het Dames-Comité werd opgericht, welks streven hij „hartelijk toejuichte“, verzocht hij aanstonds, naast 't geen het Comité vroeg, om toezending van boeken, welke deed er niet toe: minder geschikte en dubbelletten waren te ruilen. Enkele maanden later publiceert hij in „De Reformatie“ een verlanglijstje voor aankleding van de Theol. Hogeschool; als laatste punt komt daarvoor: boeken, boeken, boeken. Hoe innig gelukkig was hij, als hij na spreekbeurt of preekreis met een flinke voorraad boeken in Kampen arriveerde; de studenten, die hem bij 't verlaten van de trein zagen manipuleren met vaak enorm zware koffers en toeschoten om hun diensten aan te bieden, konden geen voet aan de grond, beter: geen hand aan de koffer krijgen: met een lachend: „nee, nee, dank je wel, amice!“ liep hij gezwind het perron af, in stille triomf de rijke buit naar Broederweg 15 voerend.

Hij heeft ons volk van de noodzakelijkheid ener degelijke bibliotheek voor de Hogeschool overtuigd, en door zijn hooggestemd enthousiasme de harten veroverd; zijn naam is onlosmakelijk aan onze Bibliotheek verbonden. Ook nadat hij 't bibliothecarisschap had overgedragen, bleek steeds zijn onverflauwde belangstelling: nog zie ik z'n stralend gezicht, als weer voor de studie zeer belangrijke, dikwijls zeldzame exemplaren aangekomen waren en hem getoond werden; soms bedwong hij met moeite zijn ontroering om de opnieuw zichtbaar geworden barmhartigheid en goedheid Gods.

Niet minder dan Prof. Schilder verheugde zich Prof. Holwerda over de groei van onze Bibliotheek, en wat ze aan literatuur over of in verband met de Oudtestamentische vakken bezit, is goeddeels aan hem te danken. De regel onder ons is, dat de bibliothecaris niet alleen keurt, wat voor de Bibliotheek nodig is: zodra er catalogi-van-formaat (wat de inhoud betreft) zijn binnengekomen, circuleren ze, en kan ieder zijn wensen kenbaar maken, wijl elk het meest in de vakken die hij doceert thuis is en dus het best weet wat voor onze Bibliotheek nodig is. Nu had een deel van de inventaris van onze boekery, n.l. wat betreft de Nieuwtestamentische vakken door het legaat-Grefdanus, en wat Grieks en Latijn aangaat door aankoop van een belangrijk deel van wijlen Dr Dam's bibliotheek, een voorsprong op het studiemateriaal voor de overige vakken; zo moest b.v. al wat betrekking had op de kennis van het oude nabije Oosten, op Hebraïca en in breder verband op Semitica, van de grond af worden opgebouwd. Hier kwam ons de literatuurkennis van Prof. Holwerda zeer te stade; hij heeft van 't begin af tot aankoop van boeken en tijdschriften geadviseerd, die nu een onwaardeerbaar bezit blijken, en waarvan een niet gering deel thans voor geld noch goede woorden meer verkrijgbaar is. Ook heeft hij, door telkens de aandacht der studenten te vestigen op 't geen in de Bibliotheek voorhanden is, haar te meer productief gemaakt. Bij de weemoed om het gemis van de beide broeders die de Here tot Zich nam mag de dankbaarheid niet zwijgen voor alles wat zij ook hierin voor de School en daarin voor de kerken hebben mogen zijn en praesteren.

Die dankbaarheid verdiept en verbreedt zich als aan ons oog voorbijgaat wat de Here voorts dit jaar aan de Bibliotheek geschonken heeft. Zo langzamerhand wordt 't een bijzonder fijn plekje voor iemand, die van onderzoek en studie houdt. Bekend is, dat koning Jacobus I van Engeland eens uitriep: „als ik geen koning was, dan zou ik docent aan een universiteit willen zijn; en moest ik in de gevangenis, en had ik zelf de keus waar, dan zou ik geen andere gevangenis willen hebben dan de Oxfordse Universiteitsbibliotheek“. Hij had de beroemde „Bodleian“

op 't oog, juist in zijn tijd door Sir Thomas Bodley verrijkt met zeldzame werken tot een bedrag van ruim 2 miljoen gulden.

Ook zonder zulke voor ons onbereikbare bedragen kan onze Bibliotheek een arsenaal zijn, dat, nog van anderen gezegen, heel het corps van leraren en leerlingen helpt aan 't onmisbare studiemateriaal en hun elk jaar krachtiger steun biedt. Ook in dit verslag is te vermelden, dat, dank zij Gods goedheid en mildheid, een groot aantal werken werd verkregen — het gaat niet aan, alles te noemen, slechts hier en daar een greep. We kwamen in 't bezit van Zanchius' Opera Theologica, Philo's Opera, Kierkegaard's Gesammelte Werke. Op 't gebied van de O. T. wetenschap: werken van Flinders Petrie, Swete, Böhl, Bezold, Rijkman, Wensinck, Gordon, Schmidt, Pritchard, Jastrouw, Baudissin, ook het Assyrisch Handwörterbuch van Friedrich Delitzsch, en 't Reallexicon der Assyriologie. Voor de Zending: Löhr, Simon, Warneck, Schomerus (Missionswissenschaft), terwijl verschillende werken zijn aangekocht die handelen over topografie, taal, cultuur, zeden en religie van land en bevolking van Soemba en Borneo. Op Nieuwtestamentisch terrein: Die Schriften des N. T. (Weiss), voorts werken van Schmidt, Kiddle, Selwyn, Taylor, Scott; Die Urchristliche Botschaft. Over de Reformatoren en de Reformatie-periode: Zwingli's Sämtliche Werke, Spalatinus' Annales Reformationis, geschriften van Loeche, Berger, Baur, Thiel, Strickler, Reichel, Grisar, Warfield, Pressel, Kuhn, Gaberel. De ambtelijke vakken kregen versterking door werken als: Koch, Homiletisches Handbuch; Golterman, Liturgik; Altman, Hilfsbuch zur Gesch. des Christlichen Cultus; Bingham, Works; Duchesne, Origine du Culte chrétien; Odo Casel, Heilige Bronnen; Achelis, Lehrbuch der praktischen Theologie. Voor Dogmatiek, Symboliek en Ethiek werden o.a. aangeschaft: werken van Paul Tillich; Diekamp, Katholische Dogmatik; Hoornbeek, Socialismi confutati; Jodl, Gesch. der Ethik; de Harmonia Confessionum fidel van 1581; Richter, Die Evangelischen Kirchenordnungen; A. Hahn, Bibliothek der Symbole. Voorts vermelden we nog werken van Albertus Pighius, de Kamper theologiae doctor, bekend door zijn polemie met Calvin, de eerste die poneert zonder enige reserve dat de traditie gelijkwaardig is aan de H. Schrift, de consequente verdediger van het papale systeem; van Blondel, de krachtige verdediger van het Protestantisme tegen Rome, kochten we diens hoofdwerk „De la Primauté de l'Eglise“ (1641) voor welk meesterwerk de gereformeerde nationale synode van Charenton hem de titel schonk van „Professor honorarius“, en hem een jaargeld van 1000 livres toelegde. Ook verdienen vermelding: Hyperius, Boeckx van de jaarlijkse Synoden; de Brie, Bibliographia philosophia; Frazer, The Golden Bough, en de 7 delen van Graesse: Trésor de livres rares. Ten slotte vinde vermelding de aanschaffing van het kostbare Lexicon Athanasianum, van de zeer omvangrijke „Fundgrube“ Thesaurus Linguae Latinae (zover verschenen), verzorgd door de hoogleraren in 't latijn van de Universiteiten van Berlijn, Göttingen, Leipzig, München en Weenen; van de Nouveau Larousse Illustré en het grote „Deutsches Wörterbuch“ van de Gebrs Grimm.

Tot onze grote blijdschap konden we een gedeelte van de ik mag wel zeggen vermaarde bibliotheek van Prof. Schilder kopen; over de aankoop van een ander gedeelte zullen nog mededelingen worden gedaan: alles is nog niet afgewikkeld.

Om door persoonlijk onderzoek vast te stellen of ook een naburig land als België voor onze Bibliotheek betekenis had, heeft de bibliothecaris in de Kerstvacantie een bezoek gebracht (misschien mag in het voorbijgaan vermeld worden, om mogelijk misverstand te voorkomen: buiten bezwaar van de Bibliotheek-kaas) aan de daarvoor in aanmerking komende Belgische steden. De uitslag beantwoordde niet aan redelijke verwachting, de oogst was zeer matig. Wel werd hij getroffen door de rijkdom der plaatselijke archieven. Te Mechelen b.v., eens de hoofdstad van de Bourgon-

dische Nederlanden, met het oude hof van Nassau en de bidkapel van Prins Willem I, zijn aanwezig niet minder dan 18.000 archivalia, waaronder de bescheiden van de Grote Raad, het z.g. Parlement van Mechelen, belast met de rechtspraak, ook voor de bestudering van de Kerkgeschiedenis van niet gering belang. De zeer voorkomende Archivaris schonk aan onze Bibliotheek de „Inventaire des archives de Malines“ in 6 delen.

We zijn dankbaar, dat van onze Bibliotheek hoe langer hoe meer gebruik wordt gemaakt: in 1948/49 werden uitgeleend 677 boeken, het jaar daarop 1268, het daaraan volgende jaar 1323, dit jaar 1543, n.l. 1172 werken uitgeleend in de kring der hogeschool, 371 naar buiten. Door schenking werden verkregen 211 nummers, ons toegedacht door hoogleraren, predikanten, studenten, uitgevers, verenigingen, stichtingen en particulieren; gaarne betuigen wij aan deze allen onze erkentelijkheid.

De samenwerking van allen, die met de Bibliotheek te maken hadden, was ook het afgelopen jaar door Gods Vaderlijke zorg en trouw, zeer goed. Curatoren en bestuursleden der Stichting, het Dames-Comité en de vele helpers, de conservator, br Roukema, en de pedel, br Bos, hebben evenals de leden onzer kerken getoond, dat ze beseffen van hoeveel gewicht de opbouw van onze Bibliotheek is: er is alleen maar voor al de toegewijde liefde te danken.

Dat de inkomsten der Bibliotheek, vergeleken met het vorige boekjaar, dalende zijn, laat zich, voor wie let op de tijdsomstandigheden, voldoende verklaren: terwijl we toen ontvingen uit de kerken ongeveer f 23.500, was dit bedrag thans (in beide gevallen kassaldo en opnemings gelden Spaarbank er af gerekend) f 18.200. De uitgaven bedroegen dit boekjaar ruim f 23.000, dat wil zeggen: we hebben onze reserves precies opgeteerd. De rekening bij de Nutsspaarbank vertoont een tegoed van f 526; daartegenover staat een tekort bij de Sallandse Bank van f 423 en een nadelig kassaldo van f 140.

De Here gaf ons alle reden tot oprechte blijdschap. Bij alle leed dat ons trof mogen we daarom niet verzuimen Hem ootmoedig dank te zeggen voor de stroom van zegeningen, over ons uitgestort. Vergeten we niet, wat in zijn laatste (inmiddels uitgegeven) prediking Prof. Holwerda tot ons zegt: „Geniet van het goede, dat God in uw werken u geeft, niet omdat ge blijvende resultaten ziet, of omdat ge wat nieuws krijgt, of omdat mensen gul zijn met waardering, maar geniet van alles wat mooi is zolang God het u geeft: geniet van alle ding dat Hij schoon maakt op Zijn tijd, en geniet er van, omdat het een gave is van Hem“.

P. DEDDENS, Bibliothecaris.

VERSLAG van de Hoogleraren der Theologische Hogeschool over het cursusjaar 1951-'52, uitgebracht ter Curatorenvergadering van 5 Juni 1952

Waarde broeders,

Nu wij U naar de geldende regel een overzicht moeten geven van het leven onzer Hogeschool gedurende de cursus 1951/1952, staat weer in volle omvang voor ons het ontzaglijk verlies dat onze Hogeschool leed door het heengaan van de Hoogleraren Schilder en Holwerda. Na alles wat over hen reeds werd gesproken en geschreven willen wij thans alleen dit memoreren, dat God in deze broeders aan Zijn kerk en onze Hogeschool zeer veel had geschonken; dat deze beide mannen met al de aan hen geschonken krachten hebben gearbeid ter vervulling van de hun opgelegde taak en dat wij met dankbaarheid gedenken, dat wij in nimmer gestoorde harmonie met hen mochten samenwerken in het verband waarin de School ons samenbond. Wij zullen hen en hun werk nimmer vergeten.

Dankbaar releveren we voorts, dat lector J. P. Lettinga in het begin van dit jaar op 16 Januari zijn arbeid mocht aanvangen. Hij deed dit met een openingsles, waarin hij sprak over: „Iets over de Hebrueuse taal en haar geschiedenis“. Wij bidden en hopen, dat hij zijn taak bij de voortduur getrouw en vroom moge vervullen.

Wanneer wij het voorbije cursusjaar overzien valt daaromtrent nog het volgende te vermelden:

Drie weken na de daarvoor aangewezen datum, n.l. op 20 October — zulks vanwege de generale synode, welke op het gebouw en ten dele ook op de docenten toespraak van Prof. Dr H. J. Jager over: „Vroomheid vereist bij de theologische studie“. Vooraf waren voor het eerst als student in het Album der Hogeschool ingeschreven de heren: M. R. v. d. Berg, T. Boersma, P. J. Boodt, C. Bijl, E. van Deursen, O. Doornbos, J. Douma, J. Goedhart, D. Noordt, Ph. Roorda, J. D. Janse, R. Timmerman, J. Veenhof, J. de Vries, B. van Zuylenkom en Mej. H. Deddens.

Voorts werden toen gerecenseerd de bullen van 98 studenten, die zich voor het Candidaats- en van 40 welke zich voor het doctoraal-examen voorbereiden. Bovendien lieten zich nog 5 kandidaten inschrijven met het oog op hun doctorale studien.

Naar oud gebruik werd op 6 December het recto-

Naar e

Thans
zeggen v
PELIJK
worden,
van het
Commissi
of en op
zou zijn
werkgeve
zelfstand
den zijn
missie ve
broeder
werd in e
MAATSC
vergader
om het
Verbond
nemers
van elk
Bestuur
bond, W
slaging
vergader
het eerst
krijgen,
bij zichze
goed, kr
rische go
ten we
kan het
ders te z
bond spa
naar de
bruari t
titel: Ve
welke on
komen v
Gereform
een Gere

Allere
zal naar
over nog
dat in b
GWGV
sluiten,
pelijke
gen naa
nisaties
Het va
eerst zul
bij de b
zulken z
daarmed

raat ove
K. Schi
Zij hand
godelijk
zienighe

De no
het heer
gestoord
wijs, de
En Pro
den op
door de
Op 30
met een

Wat e
geen b
Sinds h
ner het
dens, W
Drost, C
Via
Hoeven,
Vonken
C. Olij,
kom, J.
J. Dral
E. v. d.
logische

De B
theek h
de boeke
De H
misschie
schiedde
ieder or
Voor
zelfverl
deze we
Zijn ker

II.

Thans willen wij ertoe overgaan, iets naders te zeggen van het GEREFORMEERD MAATSCHAPPELIJK VERBOND. Het mag als bekend verondersteld worden, dat in de eerste Algemene Ledenvergadering van het Verband te Utrecht, vorig jaar gehouden, een Commissie werd ingesteld, die zou hebben na te gaan of en op welke wijze een maatschappelijke organisatie zou zijn te vormen, waarin patroons en werkliden, werkgevers en werknemers, met de beoefenaars van zelfstandige beroepen, in één Verbond verenigd zouden zijn. In de vergadering te Zwolle bracht deze commissie verslag uit van haar arbeid bij monde van broeder Wijnands. Daar haar advies positief luidde werd in een middagvergadering het GEREFORMEERD MAATSCHAPPELIJK VERBOND opgericht. Daarna vergaderden Werkgevers en Werknemers afzonderlijk om het Bestuur van het Gereformeerd Werkgevers Verbond en het Bestuur van het Gereformeerd Werknemers Verbond te kiezen. Van de vijf bestuursleden van elk dezer Verbonden namen drie zitting in het Bestuur van het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond. Wij kunnen ons indenken, dat wie de beraadslaging over deze zaken in de commissie en in de vergadering te Zwolle niet heeft meegemaakt, zo op het eerste horen van drie organisaties de indruk moet krijgen, van een organisatorische veelheid en wellicht bij zichzelf de gedachte voelt opkomen: is dit nu wel goed, krijgen we zo niet te veel van het organisatorische goede? We zijn maar een kleine groep en moeten we de krachten zo gaan versnipperen? Daarom kan het verhelderend werken juist daarover iets naders te zeggen. Over de relatie van Verband en Verbond sprak ik reeds en voorts moge verwezen zijn naar de nummers van „De Reformatie” van 24 Februari tot 24 Maart 1951, waar door mij onder de titel: Verband en Verbond, destijds werd uiteengezet, welke onze ideeën en doelstellingen zijn. Maar hoe komen wij nu aan deze figuur, dat wij hebben een Gereformeerd Maatschappelijk Verbond (GMV) plus een Gereformeerd Werkgeversverbond (GWGV) en een Gereformeerd Werknemersverbond (GWNV)?

Allereerst willen wij even stilstaan hierbij, ook al zal naar te verwachten is in de komende tijden daarover nog wel meer gezegd kunnen en moeten worden, dat in het tot stand komen van dit GMV met het GWGV en het GWNV voor hen, die zich daarbij aansluiten, is gekomen een nieuwe vorm van maatschappelijke organisatie, die haar plaats zal gaan opvullen naast de bekende, bestaande Christelijke organisaties van werknemers en werkgevers in ons land. Het valt te verstaan, dat tot deze organisatie allereerst zullen toetreden, zij, die reeds hun lidmaatschap bij de bestaande organisaties hadden opgezegd. De zulk zijn er, terwijl het bekend is, dat meerderen daarmede nog hebben gewacht in afwachting van de

vraag, of een eigen nieuw begin inderdaad zou kunnen worden gemaakt. Bezwaren tegen deze bestaande organisaties leven niet alleen in de kring onzer kerken, uit persoonlijke gesprekken is mij gebleken, dat ook met name in de synodocratische kerken er zijn, die onze bezwaren in deze delen. Vraagt men mij, welke deze bezwaren zijn, dan zou ik kunnen verwijzen naar hetgeen door broeder Basoski in zijn brochure is geschreven en ook naar hetgeen door broeder Wijnands in het Gereformeerd Gezinsblad is gepubliceerd en door mij hier in de kolommen van dit blad in de achter ons liggende jaren. Wij stuiten hier weer op de kwade vruchten van de pluriformiteitsgedachte ten opzichte van de kerk, waardoor men vasthoudt aan een vorm van organisatie van mensen, die de Christennaam nog willen dragen, zonder dat evenwel eenheid van belijdenis leer en leven normeert en beheerst. Men zegt dan: wij zijn als Christelijke organisaties geen kerk en willen geen kerk zijn, menende daarmee de kern van de zaak te hebben geraakt. Het feit, dat ook wij zeggen, ons Gereformeerd Maatschappelijk Verbond is geen kerk, evenmin als de beide Gereformeerde Verbonden van Werkgevers en Werknemers, terwijl ze het ook niet willen zijn, wijst er reeds op, dat hiermede het onderscheidende niet is gezegd, noch ook maar geraakt. Want het gaat hierom, of wij onze Christelijke Maatschappelijke organisaties en ons daarin samenkomen zullen laten normeren door het Woord des Heren en door de Belijdenis der Kerk als gevende van dat Woord de samenvatting in kwaliteit van belijdenis voor het gehele leven, ja dan neen. En wanneer het gaat om de belijdenis der kerk, dan gaat het vanzelfsprekend om de Belijdenis in houden. De Christelijke organisaties als het C.N.V. en het Verbond van Chr. Werkgevers in Nederland nu beantwoorden deze laatste vraag ten opzichte van de belijdenis der Kerk ontkennend. Vanzelfsprekend is ieder lid van deze organisaties wel gehouden en vrij wat de organisaties betreft om te leven overeenkomstig zijn belijdenis (iets wat o.i. zo niet wel mogelijk is), maar hij mag andere leden van deze organisaties deze norm niet aanleggen. Daartegenover nu stellen wij, dat ook onze Christelijke Maatschappelijke organisaties genormeerd moeten worden door het Woord Gods en door de Belijdenis der Kerk als belijdenis voor het gehele Christenleven.

Wij weten en hebben begrip ervoor, dat velen ook onder ons het met deze zaken nog zeer moeilijk hebben en maar geen afstand kunnen doen van organisaties, tegen wier optreden zij overigens met ons dezelfde bezwaren hebben. Er zijn er, die functies in deze organisaties bekleeden en leden onzer kerken waren en die hebben beseft, dat vroeg of laat ook zij voor een keuze zouden komen te staan en die ons hebben verlaten. Zij kozen voor de pluriformiteit en vonden het bij ons te eng. Samen met Christenen van allerlei gading van links tot rechts menen zij het werk hunner Christelijke organisaties te kunnen blijven voortzetten. Voor zover zij inderdaad niet in een dualisme willen vervallen ten opzichte van hun kerkelijke belijdenis, zullen zij naar onze vaste overtuiging bedrogen uitkomen en zich moeten herzien. En wat onze broeders en zusters betreft, die wel geheel eensgezind met ons zijn en over deze zaak van de christelijke organisaties nog bezwaard zijn, wij zullen elkander allermint in de haren vliegen, als de één niet dadelijk ziet, wat de ander gelukkig al door heeft, waardoor ook de persoonlijke beslissingen op dit punt nog verschillend uitvallen. Met Professor Schilder in zijn laatste Jaaroverzicht 1951—1952 zeggen wij: „We zijn ervoor, dat we elkaar de tijd laten ook voor verkenning van de feitelijke toestanden in allerlei voor infiltratie en doorbraak geen tegenweer meer hebbende christelijk begonnen, maar intussen verlopende organisaties” (blz. 150). De waardering in deze woorden besloten is niet twijfelachtig. Terwille van het behoud van de eenheid met onze broeders en zusters, die wij gaarne met ons mee zien optrekken en van wie wij gaarne hopen, dat zij ons volgen zullen, zullen wij ons evenwel moeten onthouden van alles wat zweemt naar een onchristelijk zelotisme. In ons Gereformeerd Sociaal en Economisch Verband zijn die broeders en zusters, die de bestaande organisaties nog niet vaarwel durfden zeggen, hartelijk welkom, opdat zij samen met ons toch deel kunnen hebben aan de onmisbare principiële bezinning. Wij mogen onze broeders en zusters niet afstoten en dienen elkander geduldig aan te horen en door argumenten ook zo te overtuigen, dat de verantwoorde beslissingen in het leven kunnen worden genomen. Het tempo is verschillend.

Zonder opwinding, door rustige argumentatie, waarbij wij de feiten volledig op onze hand hebben, zullen wij hen blijven overtuigen van het goed recht en de noodzaak van dit nieuwe begin, waar het de christelijke organisatie betreft. Wij zeggen tot allen, die in onze kerken enig maatschappelijk beroep uitoefenen: Kom, ga met ons en doe als wij. Wij hebben elkander nodig. Ik hoop, dat in de komende tijd zal mogen blijken, dat zeer velen deze oproep hebben gehoord, hebben verstaan en in volle overtuiging hebben opgevolgd.

Namens Hoogleraren,
C. VEENHOF.

P. GROEN.

Aangaande mij en mijn huis

„De goddelozen hebben geen vrede”.

Jes. 48:22.

Welk een zee van ramp heeft het verkeerde optreden van vader Jacob, in de houding welke hij aannam tegen zijn liefste zoon, gebracht over zijn huis, tot in geslachten. In ons vorig artikel vestigden we speciaal de aandacht op de bittere gevolgen, die dit zijn optreden bracht voor hemzelf: zijn hele leven na de verdwijning van Jozef was niet veel anders dan een wachten op de dood; daarbij een vreemdeling zelfs in het midden der zijnen; zijn hart vol ronw en van immer weer uitgestelde hoop; krampachtig zich vastklennend aan Benjamin, Rachels tweede zoon. Maar niet minder ernstig waren de gevolgen voor de broers, in wier harten, door hun vaders onverantwoord en duidelijk aan de dag tredende voortrekken van Jozef boven al de andere kinderen, de haat en de nijd hadden wortel geschoten, welke op hun tijd als kwade vruchten opleverden: de doodslag, de moord!

Sedert was hun leven een sprekende demonstratie van wat de Schrift op meer dan één plaats leert: „de goddelozen hebben geen vrede”!

Of dan die broers goddelozen waren? Zij waren toch Verbondskinderen, besneden ten achtsten dage! Ongetwijfeld! Maar ook onder de besnedenen, zowel als onder de gedoopten, komen goddelozen voor. Het is maar de vraag, of we doen de wil des Vaders. Die in de hemelen is. En dat deden deze broers niet. Zij gingen daar lijnrecht tegen in! Inplaats van hun broer lief te hebben haatten zij hem; inplaats van zich in zijn deugd en schoonheid en edele gaven te verheugen, benijdden ze hem; inplaats van zijn heil te bevorderen, zochten zij hem uit de weg te ruimen. En dat voor goed.

Als goddelozen openbaren zij zich; en leven ze. Naar de vruchten te oordelen, die ze voortbrengen (en dat moeten we toch), zijn ze kwade bomen.

Zo zeggen ook de kantenekeningen bij de tekst, die wij boven aanhaalden: „Deze goddelozen komen voor niet alleen onder de heidenen, maar ook onder de Joden; wij zouden ook kunnen zeggen: „niet alleen in de wereld, maar ook in de kerk”.

En van al die goddelozen geldt: „Zij hebben geen vrede”. Onderling niet; en elk persoonlijk niet. Hun leven is gekenmerkt door onrust, vrees, wroeging. Zij vlieden zelfs waar geen vervolger is. Overal en altijd gevoelen ze zich bedreigd. Altijd moeten ze op hun hoede wezen.

Als de broers Jozef aan zien komen, waren ze het er over eens, dat ze van de gelegenheid, welke hun nu werd geboden, hem uit de weg te ruimen, haastiglijk moeten profiteren. Maar dan toch zo, dat hun misdadig verborgen moest blijven; en ja, de oudste, Ruben, moest tegenover zijn vader verantwoord zijn! Dus hem doden, en dan in een der kuilen werpen, en dan vader wijsmaken, dat hij door een wild dier is opgegeten. „Neen”, zegt Ruben, „hem niet doden, maar zo, levend hem in 'n kuil werpen”, opdat hij, Ruben, gelegenheid zou krijgen, hem stiekem uit de kuil te halen en naar vader terug te brengen! Trouwens Juda was er ook niet helemaal gerust op. En zo giste het onder dit tental. Maar niemand had de moed, om het ridderlijk voor de „meesterdromer” op te nemen en zich voor hem in de bres te stellen; niemand sprak het kloekke woord: „Zou ik zulk een groot kwaad doen en zondigen tegen God!” Vrees voor elkaar, vrees voor ontdekking, vrees voor vader, vrees voor (en haat tegen) Jozef dreef de vrede op de vlucht.

En dan durven ze het aan, met z'n tienden de niets kwaads vermoedende jongere broer te overweldigen, hem z'n mooie rok uit te trekken en hem haastiglijk in een der putten te werpen, de eerste de beste, „Toevallig” dat het een droge put was. En dan zwerft de grote, sterke Ruben van de anderen weg, om het geschikte ogenblik af te wachten, om Jozef er ongemerkt uit te halen; alsof hij een boos stuk uit ging voeren. Eindelijk, van onrust voortgedreven, waagt hij de gang naar de kuil, door niemand gezien — maar te laat! De kuil is leeg; Jozef is weg. Radeloos rent hij naar zijn broers. Maar met zijn negenen weten deze wel raad. Jozefs rok is er nog; welnu als ze deze in bloed doopten en zo naar vader lieten brengen, dan zou die daaruit zeker begrijpen, dat zijn liefste zoon door een wild dier is verscheurd en opgegeten. Dan hebben zij niet gelogen; zij hebben Jozef niet gedood; alleen hem als een slaaf verkocht, maar dat behoeft den hun vader niet te vertellen. Hoewel het hun enige angstige ogenblikken gekost had, om nooit te vergeten: vooral toen ze hem uit de kuil hebben gehaald, en hij hun om genade gesmeekt had; ze hadden zich echter doof gehouden; het was toch nog beter hem als slaaf te verkopen, dan hem dood te slaan — vond de „edele” Juda, en dat vonden ze allemaal. En Ruben moest er zich maar in schikken. En wat hun oude vader betrof, dat zou op de duur wel uitslijten.

Daarmee was deze onverkwikkelijke geschiedenis afgelopen. Alles te zamen genomen, nog niet eens zo ongeschikt. En nog twintig zilverlingen er bij gewon-